

תורה אור • פרשת ויגש • מאמר 2

וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים...

”ויוסף אסף את כל הכסף”

האהבה לה' הטמונה בכל נשמה יהודית היא האור הקדום שנגנו לצדיקים. היא
נזרעה לפני זמן רב באמצעות יוסף, ”הגנן” של מלכות, ולכן אין צורך ליצור אותה
בהתכוננות, אלא רק לגלותה; ושורשה נעלה מכל אהבה שהשכל מוליד.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayigash/2

הנקודה

האהבה לה' הטמונה בכל נשמה יהודית היא האור הקדום שנגנו לצדיקים. היא נורעה לפני זמן רב באמצעות יוסף, "הגנן" של מלכות, ולכן אין צורך ליצור אותה בהתבוננות, אלא רק לגלותה; ושורשה נעלה מכל אהבה שהשכל מוליד.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מציב את הפסוק שבו יוסף אוסף את כספה של מצרים ומביאו לבית פרעה לצד דברי חז"ל שיוסף גנו שלושה אוצרות, שאחד מהם עדיין גנוו לצדיקים. אותו אוצר הוא האור הקדום, "אור זרוע לצדיק". לשם הסבר הדבר, אדמו"ר הזקן מבחין בין שתי אהבות לה'. האחת נולדת מהתבוננות בגדולת ה' והיא התהוות חדשה של השכל, אהבת עולם. השנייה, האהבה הטמונה בנפש האלקית מלידה, רק מתגלית באמצעות ההתבוננות, בבחינת "נכנס יין יצא סוד"; כשהיא מתגלה, היא אהבה רבה, ששורשה נעלה הרבה יותר. דימוי האור שנזרע בגן בידי הצדיק המטפח אותו, המופיע בזהר, מספק את המשל: תבואה שנזרעת מחדש, וספיחין הצומחים מאליהם מזרע קודם. הגן הוא מלכות, מקור נשמות ישראל, והגנן שלו הוא יוסף, שהוא יסוד. לבסוף, הכסף הוא החסדים: שלושת השלישים של חסד הם שלושת האוצרות — שניים מגולים והשליש העליון מכוסה עד לעתיד לבוא — וכולם מובאים אל מלכות, "בית פרעה".

מבנה

1	האוצרות הגנוזים של יוסף	19
	הפסוק על הכסף שנאסף, שלושת האוצרות שיוסף גנו והאור הקדום שנגנו לצדיקים.	
2	שתי אהבות	2-3
	אהבה הנולדת מהתבוננות היא התהוות חדשה של השכל; האהבה הטמונה בנפש האלקית מלידה רק יוצאת מהעולם באמצעות התבוננות.	
3	האהבה המסותרת היא האור הקדום	4
	"נכנס יין יצא סוד": האהבה המסותרת, המתגלה כאהבה רבה, נעלית מאהבת עולם; היא האור הגנוז ביוסף, יסוד, ונזרע ממנו בכל יהודי.	
4	אור שנזרע בגן	5-6
	האור שזרע הצדיק־הגנן, לפי הזהר; הגן הוא מלכות ועבודת הטיפוח בו היא עבודת הבירורים; בארץ יש זריעה חדשה וגם ספיחין המקיימים את הארץ.	
5	זריעה וספיחין למעלה	7
	בגן העליון, האהבה הנולדת מהתבוננות היא זריעה חדשה, והאהבה המסותרת היא ספיחין ששורשם נעלה יותר; שתיהן באות מיוסף, הגנן.	
6	הכסף ושלושת האוצרות	8
	הכסף הוא החסדים: שלושת השלישים של חסד הם שלושת האוצרות — שניים מגולים והשליש העליון מכוסה עד לעתיד לבוא — וכולם מובאים אל מלכות, "בית פרעה".	

האהבה המסותרת. אהבה מסותרת

האהבה לה' הטבועה בנפש האלקית, שמטבעה משתוקקת להיבטל במקורה. ההתבוננות אינה יוצרת אותה, אלא מוציאה אותה מן ההעלם; כשהיא מתגלה, היא אהבה רבה.

אהבה הנולדת מהתבוננות. אהבת עולם

האהבה המתעוררת מתוך התבוננות בגדולת ה': "לידה חדשה" של השכל, שמדרגתה נמוכה מזו של האהבה המסותרת, והיא נמשלה לזריעה חדשה.

אהבה רבה. אהבה רבה

אהבה שלמעלה מהשכל, הנמשכת מ"רב חסד"; כשהאהבה המסותרת מתגלה, היא מזוהה כאן עם האור הקדום.

האור הקדום. אור קדמאה

האור הראשון, שהאיר מסוף העולם ועד סופו ונגנז לצדיקים: "אור זרוע לצדיק".

ספיחין ספיחין

צמחים העולים מאליהם מזרע קודם ו"מקיימים את הארץ"; משל לאהבה המסותרת, שאינה חדשה אך שורשה נעלה יותר.

חסדים מכוסים ומגולים. חסדים מכוסים ומגולים

חסד נחלק לשלושה שלישים: השליש העליון נשאר מכוסה ושני השלישים התחתונים מגולים. המאמר מפרש אותם כשלושת האוצרות של יוסף, וכן כאהבה רבה וכאהבת עולם.

יוסף, הגנן של הגן. יוסף הצדיק, גננא דגנתא

יוסף הצדיק הוא יסוד, הנדרש כיו"ד וסוד. באמצעותו נזרע אור במלכות, הגן ומקור נשמות ישראל, והאהבה המסותרת מגיעה לכל יהודי.

קטע 1 • 11

האוצרות הגנוזים של יוסף

1 וילקט יוסף¹ את כל הכסף² הנמצא בארץ מצרים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה. הנה ארז"ל שלש מטמוניות הטמין יוסף.³ אחת נתגלה לקרח ואחת נגלה לאנטונינוס. ואחת גנוזה לצדיקים לע"ל.

"ויוסף אסף את כל הכסף שנמצא בארץ מצרים, ויוסף הביא את הכסף לבית פרעה". והנה אמרו חז"ל: "שלושה אוצרות הטמין יוסף. אחד התגלה לקרח, אחד התגלה לאנטונינוס, ואחד גנוז לצדיקים לעתיד לבוא".

המאמר פותח בפסוק מתקופת הרעב במצרים: יוסף אסף את כל הכסף ששולם תמורת התבואה והביא אותו לאוצר פרעה. לצדו מביא המאמר את דברי חז"ל שיוסף הטמין שלושה אוצרות; שניים מהם התגלו — אחד אצל קרח ואחד אצל אנטונינוס — ואילו השלישי ממתין לצדיקים לעתיד לבוא.

ולהבין זה הנה כתיב אור זרוע לצדיק⁴ וידוע דהיינו בחי' אור קדמאה דהוה נהיר⁵ מסייפי עלמא⁶ עד סייפי עלמא⁷ דגניז קוב"ה לצדיקיא.

כדי להבין זאת, נאמר: "אור זרוע לצדיק", וידוע שזהו האור הקדמון, שהאיר מקצה העולם ועד קצהו, והקב"ה גנו אותו לצדיקים.

כדי להסביר את האוצר הגנוז, המאמר פונה לפסוק "אור זרוע לצדיק". אור זה מזוהה עם האור הקדמון, האור הראשון, שהאיר מקצה העולם ועד קצהו, עד שה' גנו אותו לצדיקים.

קטע 2 • 21-3

שתי אהבות

2 וענין הגניזה הזאת יוכן דהנה בעבודת ה' ימצא ב' בחי' ומדרגות באהבת⁸ ה'. הא' הוא בחי' האהבה הנולדת ונמשכת מן ההתבוננות בגדולת אוא"ס ב"ה כשיעמיק בשכלו ברוממות גדולתו ית' יולד מזה התפעלות בתשוקה והתלהבות אליו ית'

משמעותה של גניזה זו תוכן [כך]: בעבודת ה' יש שתי בחינות ומדרגות באהבת ה'. הראשונה היא בחינת האהבה שנולדת ונמשכת מהתבוננות בגדולתו של אור אין סוף ברוך הוא: כאשר אדם מעמיק בשכלו ברוממות גדולתו יתברך, נולדת מכך התעוררות של כמיהה והתלהבות אליו יתברך,

כדי להסביר מה פירוש הדבר שהאור "נגנז", המאמר מבחין בין שני סוגים של אהבה לה'. הראשונה נולדת מתוך התבוננות: כשאדם חושב לעומק על גדולתו של אור אין סוף, מתעוררות בו כמיהה והתלהבות לה'.

כי לפי שכלו יהולל איש⁹ שהמדות נמשכים אחר השכל וההתבוננות. אהבה זו היא בחי' הולדה חדשה שנמצאת מחדש ע"י השכל וההתבוננות.

שהרי "האדם משובח לפי שכלו", שכן המדות נמשכות אחר השכל וההתבוננות. אהבה זו היא בחינת לידה חדשה, שנוצרת מחדש באמצעות השכל וההתבוננות.

הפסוק "האדם משובח לפי שכלו" מבסס את העיקרון שהרגשות נמשכים אחר השכל. מכיוון שהאהבה הזאת נוצרת בעקבות ההתבוננות, היא "לידה חדשה" — דבר שלא היה קיים באדם קודם לכן.

3 ויש בחי' ב' באהבה והוא הנק' אהבה מסותרת שהיא האהבה שיש בטבע תולדת הנפש האלקית שהיא חפצה בטבעה להתכלל בא"ס ב"ה שהוא מקורה ושרשה

ויש מדרגה שנייה של אהבה, הנקראת אהבה מסותרת: האהבה הטבעה בטבעה המולד של הנפש האלקית, שמטבעה היא חפצה להיכלל באין סוף, ברוך הוא, שהוא מקורה ושרשה.

האהבה השנייה היא "אהבה מסותרת", חלק מהטבע המולד של הנפש האלקית. מאחר שהאין סוף הוא מקור הנפש ושרשה, טבעה הוא לרצות להיכלל בו.

אלא שהיא אצלו בחי' העלם והסתר גדול ויציאתה אל הגלוי הוא ע"י התבוננות כמ"ש בתניא¹⁰ ונמצא כשיוצאת אל הגלוי ע"י ההתבוננות אין זו הולדה חדשה מן השכל ממש שממנו נולדה האהבה

אלא שבאדם היא נתונה במצב של העלם והסתר גדול, ויציאתה לגילוי נעשית באמצעות התבוננות, כפי שנכתב בתניא. נמצא שכאשר היא יוצאת לגילוי באמצעות התבוננות, אין זו באמת לידה חדשה מן השכל, כאילו האהבה נולדה ממנו,

אצל האדם האהבה הזאת נתונה בהסתר עמוק, וההתבוננות היא שמביאה אותה לידי גילוי, כפי שמוסבר בתניא. לכן, כשהיא מתגלה באמצעות התבוננות, השכל אינו מוליד אותה.

שהרי אהבה זו כבר היתה מתחלה בנפשי¹¹ רק שהיתה בהעלם וע"י ההתבוננות יצתה מן ההעלם אל הגילוי.

שהרי אהבה זו כבר היתה בנפשו מלכתחילה, אלא שהיתה בהעלם, ובאמצעות ההתבוננות יצאה מן ההעלם אל הגילוי.

ההוכחה היא שהאהבה היתה בנפשו מלכתחילה, ורק היתה מוסתרת. ההתבוננות אינה יוצרת אותה, אלא רק מוציאה אותה מן ההעלם אל הגילוי.

האהבה המסותרת היא האור הקדום

4 וזהו ענין מארז"ל נכנס יין יצא סוד.¹² פי' סוד הוא בחי' אהבה מסותרת הנ"ל ויציאתי אל הגלוי הוא ע"י ההתבוננות הנק' בשם יין יינה של תורה כו'.

וזהו פירוש דברי חז"ל: "נכנס יין יצא סוד". כלומר, "סוד" הוא בחינת האהבה המסותרת שהזכרה לעיל, ויציאתה לגילוי נעשית באמצעות ההתבוננות, המכונה "יין" — יינה של תורה וכו'.

מאמר חז"ל "נכנס יין יצא סוד" מתפרש כאן כתיאור של האהבה המסותרת. ה"סוד" הוא האהבה המסותרת, וה"יין" שמגלה אותה הוא ההתבוננות, המכונה "יין" של תורה.

ובאמת מעלת ומדרגת אהבה זו המסותרת¹³ היא גדולה ורבה מבחי' האהבה הנולד' מהתבוננות הנ"ל. אף שזו היא הולדה חדשה וזו אינה התחדשות גמורה אעפ"כ שרשה נעלה יותר כו'.

ובאמת, מעלתה ומדרגתה של אהבה מסותרת זו גדולות בהרבה ממדרגת האהבה שנולדת מן ההתבוננות שהזכרה לעיל. אף שזו האחרונה היא הולדה חדשה, ואילו זו אינה חידוש גמור, מכל מקום שורשה נעלה יותר וכו'.

כאן משווים בין שתי האהבות. האהבה שנולדת מן ההתבוננות היא אכן דבר חדש, ואילו האהבה המסותרת רק יוצאת מהסתרה; ואף על פי כן, האהבה המסותרת נעלית יותר, מפני ששורשה גבוה יותר.

ואהבה הנולדה מהתבוננות היא למטה ממנה במדרגה רק שלא נשפלה כ"כ כמו אהבה הנ"ל המסותרת כו'.

האהבה שנולדת מן ההתבוננות נמוכה ממנה במדרגה, אלא שלא ירדה נמוך כל כך כמו האהבה המסותרת שהזכרה לעיל וכו'.

האהבה שמקורה בהתבוננות נמוכה ממנה במדרגה. יתרונה היחיד הוא שלא ירדה למדרגה נמוכה כל כך כמו האהבה המסותרת, שלמרות שורשה הנעלה באה לידי הסתר עמוק.

(וכמ"ש בתניא¹⁴ שבחי' אהבה מסותרת כשיוצאה אל הגלוי נק' אה"ר שלמעלה מאהבת עולם שמבחי' ההתבוננות כו' ועי' מ"ש לקמן ע"פ חכלילי מענין אה"ר ואה"ע).

(וכמו שכתוב בתניא, שכאשר האהבה המסותרת יוצאת לגילוי היא נקראת אהבה רבה, שלמעלה מאהבת עולם, שמקורה בבחינת ההתבוננות וכו'. ועיינו במה שכתוב להלן על הפסוק "חכלילי", בענין אהבה רבה ואהבת עולם.)

הסוגריים מביאים את דברי התניא: כשהאהבה המסותרת מתגלה, היא נקראת אהבה רבה, ונעלית מאהבת עולם, שמקורה בהתבוננות. נוסף לכך, יש כאן הפניה למאמר בתורה אור על ברכת יעקב ליהודה, "חכלילי עיניים מיינ" (בראשית מט, יב), פסוק שגם בו מדובר על יין, ושבו נדונות שתי האהבות הללו.

והנה בחיי ומדרגת יוסף הצדיק עליון הוא בחיי אה"ר המסותרת שיש בכל נפש מישראל ששרשה גבוה מאד נעלה שזהו בחיי יוסף שהוא בחיי יסוד דהיינו בחיי י" סוד כו'.

והנה מדרגתו ובחינתו של יוסף הצדיק העליון היא בחינת האהבה רבה המסותרת המצויה בכל נפש מישראל, ששרשה גבוה ונעלה מאוד. זוהי בחינתו של יוסף, שהיא בחינת יסוד, כלומר בחינת יו"ד וסוד וכו'.

האהבה המסותרת נקשרת כאן ליוסף, "צדיק עליון". יוסף מכוון ליסוד, הספירה המכונה בקבלה "צדיק", ומדרגתו היא האהבה רבה המסותרת המצויה בכל נפש מישראל. את המילה "יסוד" דורשים כיו"ד וסוד — אותו "סוד" שהוא האהבה המסותרת.

וזהו פי' אור זרוע לצדיק¹⁵ שהוא בחיי אור קדמאה שגנזו לצדיקים.¹⁶ ואור קדמאה הוא בחיי אה"ר הנ"ל שהיא למעלה מעלה מבחי' אה"ע הנק' ג"כ אור

וזהו פירוש "אור זרוע לצדיק": זוהי בחינת האור הקדום שגנזו לצדיקים. והאור הקדום הוא בחינת האהבה רבה שהזכרה לעיל, הנעלית לאין ערוך מבחינת אהבת עולם, שגם היא נקראת "אור".

הפסוק "אור זרוע לצדיק" מתפרש כך: האור הזרוע הוא האור הקדום שגנזו לצדיקים, והוא האהבה רבה המסותרת. גם אהבת עולם נקראת "אור", אך היא נמוכה בהרבה מן האור הקדום.

(כי אור הוא בחיי חסד ויש חסד עולם והוא בחיי האהבה הנמשכת מן השכל אבל אור קדמאה הוא בחיי אה"ר שלמעלה מהשכל ונלקחה מבחי' רב חסד וחסדי מאתך לא ימוש¹⁷ כו')

(כי אור הוא בחינת חסד, ויש חסד עולם, שהיא בחינת האהבה הנמשכת מן השכל; אבל האור הקדום הוא בחינת אהבה רבה, שלמעלה מן השכל, והוא נלקח מבחינת "ורב חסד" ו"יחסדי מאתך לא ימוש" וכו').

ההערה מסבירה מדוע אהבה נקראת אור: אור הוא בחינת חסד. לכל אחת מהאהבות מקבילה בחינת חסד המתאימה לשמה: אהבת עולם, הנמשכת מן השכל, היא חסד עולם; ואילו אהבה רבה, האור הקדום שלמעלה מן השכל, נלקחת מבחינת "ורב חסד" ומבחינת החסד שעליו נאמר בישעיהו: "יחסדי מאתך לא ימוש".

אלא שגנזו לצדיקים בבחי' יוסף צ"ע וממנו נזרע בכל א' מישראל בחיי אהבה הנ"ל אלא שהיא מסותרת בבחי' גניזה וסוד והעלם ונכנס יין יצא סוד כנ"ל:

אלא שגנזו לצדיקים בבחינת יוסף צדיק עליון, וממנו נזרעת בכל אחד מישראל בחינת האהבה שהזכרה לעיל; אלא שהיא מסותרת בבחינת גניזה, סוד והעלם, ו"נכנס יין יצא סוד", כנזכר לעיל.

ה' גנז את האור הזה לצדיקים בבחינת יוסף צדיק עליון, וממנו נזרעת בכל יהודי האהבה המסותרת. מכיוון שהיא נזרעת ונגנזת, היא נשארת "סוד", היוצא רק כאשר נכנס "יין" ההתבוננות.

קטע 4 • 51-6

אור שנזרע בגן

5 ועפ"י יובן ג"כ מ"ש בזהר תרומה (דקס"ו ע"ב ודקס"ז ע"א) האי אור זרע ל"י קוב"ה בגינתא דעדנוי ע"י

דהאי צדיק דאיהו גננא דגינתא ונטל להאי אור זרע ליה זריעה דקשוט כו'

ועל פי זה יובן גם מה שכתוב בזהר, פרשת תרומה (דף קס"ו ע"ב ודף קס"ז ע"א): "אור זה זרע אותו הקדוש ברוך הוא בגן עדנו, באמצעות צדיק זה, שהוא גן הגן; הוא נטל את האור הזה וזרע אותו, זריעה של אמת" וכו'.

הזוהר המצוטט מתאר כעת את אור: ה' זרע אותו בגן עדנו באמצעות "צדיק זה", הגן, שנטל את האור וזרע אותו כ"זריעה של אמת". כפי שייאמר בהמשך המאמר, הגן הוא יוסף הצדיק.

ובגלותא גנתא לא עאל ביה גננא.¹⁸ והוא אור דאיהו זרוע תדיר עביד איבין ומינין ומגרמיה אזרע כקדמיתא.

"ובזמן הגלות הגן אינו נכנס לגן. ואותו אור שנזרע עושה תמיד פירות ומינים, ונזרע מעצמו כפי שהיה בתחילה."

בזמן הגלות הגן אינו נכנס לגן, ואף על פי כן האור שנזרע ממשיך להניב פירות ולזרוע את עצמו "כפי שהיה בתחילה". המאמר ישתמש בדימוי האור הזורע את עצמו כדי לתאר את האהבה הנסתרת.

ופי גנתא הוא בחי המשכת הקו"ח ממלי דא"ס שהוא ראשית הקו עד סיומו נק' הכל בחי גנתא שהוא בחי מלי.¹⁹

ופירוש "הגן" הוא בחינת המשכת הקו והחוט ממלכות אין סוף, שהיא תחילת הקו, ועד סופו; כל הקו נקרא "גן", והוא בחינת מלכות.

"הגן" הוא מלכות. הקו, הקו הדק של האור האלוקי, והחוט הנמשך עמו, מתחילים במלכות של אין סוף — מידת המלכות שבאור אין סוף עצמו — וכל הקו, מתחילתו ועד סופו, נקרא "גן".

(ע' במק"מ בזהר פ' בא ד' ל"ה ע"א בשם הרח"ו²⁰ בפ"י בחד צדיק כו'. דזרע בגנתא²¹ כו' ע"ש)

(עיינו במקדש מלך על הזוהר, פרשת בא, דף ל"ה ע"א, בשם רבי חיים ויטאל, בפירוש "צדיק אחד" וכו', "שזרע בגן" וכו'. עיינו שם.)

הסוגריים מפנים למקדש מלך, פירוש על הזוהר, לקטע בפרשת בא העוסק ב"צדיק אחד שזרע בגן". כפי שמביא הצמח צדק בקטע המצוטט בהערות קה"ת, מקדש מלך מסביר בשם רבי חיים ויטאל שצדיק זה הוא יסוד דאדם קדמון — המדרגה הגבוהה ביותר בסדר האלוקי — הזורע במלכות הנסתרת בתוכו.

וכמארז"ל מה הגן²² צריך לעדור ולהשקות ולזמור שהוא בחי' עבודת הבירורים שזה נעשה ע"י יוסף הצדיק.

וכמאמר חז"ל: "מה הגן צריך לעדור ולהשקות ולזמור"; זו בחינת עבודת הבירורים, הנעשית באמצעות יוסף הצדיק.

חז"ל משווים את כנסת ישראל לגן שיש לעדור, להשקות ולזמור. טיפוח זה הוא עבודת הבירורים — בירור הטוב והעלאתו — והוא נעשה באמצעות יוסף הצדיק.

והנה כמו בארץ הגשמית יש ב' מיני צמיחה הא' התבואות הנזרעים מדי שנה ועולים וצומחים.²³

והנה, כשם שבארץ הגשמית יש שני מיני צמיחה: הראשון, התבואה שנזרעת מדי שנה ועולה וצומחת;

כדי להמחיש את שתי האהבות, המאמר עובר לדימוי מעבודת האדמה. בארץ הגשמית יש שני מיני צמיחה, והראשון הוא התבואה שנזרעת מדי שנה ולאחר מכן נובטת וצומחת.

6 והבי' הם הנק' ספיחין²⁴ דהיינו מה שצומח מאיליה שלא נזרע עכשיו כלל אלא מן הזריעה שנפל בה מכבר כו'. והם הנק' ספיחא דארעא דמקיימי ארעא שעיקר קיום הארץ הוא ע"י הספיחין.

והסוג השני הוא מה שנקרא ספיחין, כלומר, מה שצומח מאליו, בלי שנזרע כעת כלל, אלא [בא] מן הזריעה שנפלה בו קודם לכן וכו'. לכך קוראים "ספיחא דארעא דמקיימי ארעא" — ספיחי הארץ שמקיימים את הארץ, שכן עיקר קיומה של הארץ הוא באמצעות הספיחין.

הסוג השני של הצמיחה הוא ספיחין: צמחים שעולים מאליהם, בלי זריעה חדשה, מזרעים שנפלו באדמה קודם לכן. האמרה הארמית "ספיחא דארעא דמקיימי ארעא" — ספיחי הארץ מקיימים את הארץ — מציגה את הצמיחה שלא נזרעה כגורם העיקרי לקיומה של הארץ.

קטע 5 • 71

זריעה וספיחין למעלה

7 וכך נמצא למעלה בארץ העליונה הנקרא גנתא ב' בחי' ומדרגות אלו דהיינו בחי' המשכות הנמשכות בה בבחי' זריעה

וכך גם למעלה, בארץ העליונה הנקראת "הגן", מצויות שתי בחינות ומדרגות אלו: כלומר, בחינת ההמשכות הנמשכות לתוכה בדרך של זריעה,

שני סוגי הצמיחה קיימים גם למעלה, ב"ארץ העליונה", ה"גן" שהוא מלכות. הסוג הראשון הוא השפע האלוקי הנמשך לתוכה בדרך של זריעה.

כמ"ש אור זרוע²⁵ כו' ויש בחי' שגדילים בה מבחי' ספיחין דהיינו ממה שנזרע כבר כו' והספיחים אף שאין זה ענין התהוות והמשכה חדשה ממש רק

כמו שכתוב: "אור זרוע" וכו'; ויש בחינה של מה שגדל בה כספיחים, כלומר ממה שכבר נזרע וכו'. ובאשר לספיחים, אף שאין זו ממש התהוות חדשה והמשכה חדשה, אלא רק

הזריעה מקבילה לפסוק "אור זרוע". הסוג השני דומה לספיחים, העולים ממה שנזרע לפני זמן רב; והמאמר מודה שאין כאן ממש התהוות חדשה או המשכה חדשה.

שהוא בחי' גידול ממה שהיה בהעלם בהארץ עכ"ז יש בו מעלה יתירה ששרשו גבוה ביותר והוא כנ"ל בענין האהבה המסותרת²⁶ כשיוצאת אל הגלוי הגם שאינו התהוות חדשה

צמיחה ממה שהיה בהעלם בארץ, אף על פי כן יש בה מעלה יתרה, ששורשה גבוה ביותר. וזהו כפי שהוסבר לעיל בענין האהבה המסותרת, כשהיא יוצאת לידי גילוי: אף שאין זו התהוות חדשה,

למרות זאת, לספיחים יש מעלה מיוחדת: שורשם גבוה ביותר. כך נאמר גם על האהבה המסותרת, שאינה מתהווה מחדש כשהיא יוצאת לידי גילוי.

כמו האהבה הנולדה מההתבוננות עכ"ז שרשה גבוה יותר כו' ובחי' גלוי אהבה המסותרת זהו ענין הספיחים שהארץ מוציאה צמחה מעצמה.

כמו האהבה שנולדה מן ההתבוננות, אף על פי כן שורשה גבוה יותר וכו'. וגילוי האהבה המסותרת הוא ענין הספיחים, שהארץ מוציאה את צמיחתה מעצמה.

אף שאין זו התהוות חדשה כמו האהבה שנולדה מן ההתבוננות, שורשה של האהבה המסותרת גבוה יותר. גילוייה הוא הספיחים שהארץ מוציאה מעצמה.

ומגרמיה אזדרע דהיינו מאותה האהבה שנזרע בה כבר שהיתה מסותרת כו' וזהו בחי' אור זרוע כו' ו"מגרמיה אזדרע", כלומר מאותה אהבה עצמה שכבר נזרעה בה והייתה מסותרת וכו'. וזוהי בחינת "אור זרוע" וכו'. הביטוי של הזוהר "מגרמיה אזדרע" מתייחס לאהבה שנזרעה בנפש לפני זמן רב ונותרה בהעלם. זהו "אור זרוע" לצדיקים.

(שנזרע כבר בנפש האלקית אבל האהבה הנולדת ונמשכת מההתבוננות הנק' אהבת עולם הוא כמשל הזריעה שזורעים עכשיו מחדש)

(שנזרעה כבר בנפש האלקית; אבל האהבה שנולדת ונמשכת מן ההתבוננות, הנקראת אהבת עולם, היא כמשל כזריעה שנזרעת עכשיו מחדש.)

ההערה משלימה את ההקבלה: האהבה המסותרת נזרעה בנפש האלקית לפני זמן רב, ואילו אהבת עולם, שנולדת מן ההתבוננות, היא כזריעה חדשה.

וכל זריעות אהבות אלו הכל הוא מבחי' יוסף הצדיק שנק' גננא דגנתא שממנו נמשך האור בבחי' מל' הנק' גנתא (שהוא מקור נש"י):

וכל זריעות האהבות הללו באות מבחינת יוסף הצדיק, הנקרא "גננא דגנתא", שממנו נמשך האור לבחינת מלכות, הנקראת "גן" (שהיא מקור נשמות ישראל).

כל הזריעות הללו באות מיוסף הצדיק, "גננא דגנתא", שבאמצעותו נמשך האור למלכות, ה"גן". מלכות היא מקור נשמות ישראל, ולכן מה שנורע בה מגיע לכל נשמה יהודית.

קטע 6 • 81

הכסף ושלושת האוצרות

8 וזהו ענין וילקט יוסף את כל הכסף כו' שהוא בחי' חסדים שכולם נמשכים²⁷ בבחינת יוסף הצדיק וכנ"ל בענין אור קדמאה דגנזי' לצדיקים

וזהו פירוש "וילקט יוסף את כל הכסף" וגו': זוהי בחינת החסדים, שכולם נמשכים בבחינת יוסף הצדיק, וכפי שנתבאר לעיל בענין האור הקדמון שנגז' לצדיקים,

המאמר חוזר לפסוק הפותח. ה"כסף" שאסף יוסף הוא החסדים האלוניים — בקבלה הכסף מסמל את מידת החסד — שכולם נמשכים באמצעות יוסף הצדיק, כשם שהאור הקדמון נגז' לצדיקים בבחינתו.

שהוא נמשך בבחי' יוסף הנק' צ"ע והוא גננא דגנתא שממנו נמשך בחי' אהבה מסותרת הנ"ל בכ"א מישאל.

שהוא נמשך בבחינת יוסף, הנקרא צדיק עליון; והוא "גן הגן", שממנו נמשכת בחינת האהבה המסותרת שזוכרה לעיל לכל אחד מישאל.

יוסף נקרא "צדיק עליון": כפי שמבואר בלקוטי תורה על ראה, הוא מחבר את המשפיע שלמעלה עם המקבל שלמטה וממשיך את השפע כלפי מטה. הוא "גן הגן", ובאמצעותו נמשכת האהבה המסותרת לכל נשמה יהודית.

וזהו ויבא ביתה פרעה הוא בחי' המלכות הנק' גנתא ועלמא דאתגליא שהוא מקור נש"י. וזהו ענין שלש מטמוניות הטמין יוסף²⁸ כו'.

וזהו "ויבא ביתה פרעה": זוהי בחינת מלכות, הנקראת "הגן" ו"העולם הנגלה" (עלמא דאתגליא), והיא מקור נשמות ישראל. וזהו ענין "שלוש מטמוניות הטמין יוסף" וגו'.

"בית פרעה", שאליו הביא יוסף את הכסף, הוא מלכות, הנקראת "הגן" ו"העולם הנגלה" — בניגוד לבינה, "העולם הנסתר" — והיא מקור נשמות ישראל. מכאן עובר המאמר לביאור שלוש המטמוניות שהטמין יוסף.

דהנה ידוע בכתבי האר"י ז"ל שהחסד (מה"ח הנמשכים בז"א והחסד שבת"ת) מתחלק לג' פרקין היינו השליש העליון הוא בבחי' העלם והסתר ונק' חסדים מכוסים וב' שלישי מתגליון.

שהרי ידוע מכתבי האר"י ז"ל, שהחסד — מחמשת החסדים הנמשכים בז"א, וכן החסד שבתפארת — מתחלק לשלושה פרקים, כלומר לשלישים: השליש העליון נמצא בהעלם ובהסתר ונקרא "חסדים מכוסים", ושני השלישים מתגלים.

לפי האר"י, החסד — כאן מדובר בחמשת החסדים הנמשכים בז"א, בתצורת שש הספירות הרגשיות, ובחסד שבתפארת — נחלק לשלושה "פרקים", כלומר לשלישים. השליש העליון נשאר נסתר ונקרא "חסדים מכוסים", ואילו שני השלישים התחתונים מתגלים.

והיינו ענין ג' מטמוניות הנ"ל ששנים נתגלו שהם ב' שלישים המתגלים. והשליש עליון שהוא בחינת חב"ד שבו הוא מכוסה ונעלם ויתגלה לצדיקים לע"ל

וזהו ענין שלוש המטמוניות שנזכרו לעיל, ששתיים מהן התגלו: אלו הם שני השלישים המתגלים. ואילו השליש העליון, שהוא בחינת חב"ד שבו, מכוסה ונסתר, ויתגלה לצדיקים לעתיד לבוא,

שלוש המטמוניות הן שלושת השלישים הללו. שני השלישים שהתגלו הם שתי המטמוניות שנחשפו, ואילו השליש העליון — ה"שכל" שבתוך החסד, חכמה, בינה ודעת שבו — נותר מכוסה עד שיתגלה לצדיקים לעתיד לבוא.

וכמ"ש אור זרוע לצדיק²⁹ והיינו ענין בחי' אור קדמאה שגנזו לצדיקים כו' וכל זה הטמין יוסף שהוא בחינת יסוד שבו נמשכים החסדים הנ"ל.

כמו שכתוב: "אור זרוע לצדיק". וזהו ענין בחינת האור הקדמון שגנזו לצדיקים וגו'. את כל זאת הטמין יוסף, שכן הוא בחינת יסוד, שבה נמשכים החסדים האמורים.

השליש העליון הנסתר הוא "האור הזרוע לצדיק" — האור הקדמון. יוסף "הטמין" את כל זאת משום שהוא בחינת יסוד, הערוץ שדרכו נמשכים החסדים.

וכנודע לייח (אפ"ל ג"כ דחסדים מכוסים ומגולים הם בחי' אה"ר ואה"ע הנ"ל. וזהו וילקט יוסף את כל הכסף הן חסדים המכוסים הן המגולים.

וכידוע לידועי חן. [אפשר לומר גם] שהחסדים המכוסים והחסדים המגולים הם בחינות אהבה רבה ואהבת עולם שנוכרו לעיל. וזהו וילקט יוסף את כל הכסף — הן החסדים המכוסים והן המגולים.

הביטוי "כידוע לידועי חן" מציין שמדובר בתוכן קבלי. בסוגריים מובא פירוש נוסף: החסדים המכוסים הם אהבה רבה, האהבה הנסתרת, והחסדים המגולים הם אהבת עולם; יוסף ליקט אפוא "את כל הכסף", את שני הסוגים.

והכל הביא ביתה פרעה שמתגלים בייחוד זוינ. עוד י"ל פרעה לי פריעה שע"י פריעה מתגלים ג' פרקי החסד כנז' בע"ח והכל א'. ועמ"ש בזהר בלק (ד' ר"ד)

ואת הכול הביא ביתה פרעה, שכן הם מתגלים בייחוד ז"א ונוקבא. עוד אפשר לומר ש"פרעה" הוא מלשון פריעה, גילוי, מפני שעל ידי פריעה מתגלים שלושת פרקי החסד, כמוזכר בעץ חיים; והכול אחד. וראו מה שנכתב בזהר על בלק (ד' ר"ד),

כל החסדים מובאים אל "בית פרעה", מלכות, ושם הם מתגלים באמצעות ייחוד ז"א ונוקבא — המידות הרגשיות ומלכות. פירוש נוסף קושר את "פרעה" למילה "פריעה", גילוי, שבאמצעותו מתגלים שלושת פרקי החסד, כפי שנאמר בעץ חיים; שני הפירושים עולים לאותו עניין. לאחר מכן מפנה הטקסט לזהר על בלק בעניין "בוקר של יוסף".

בענין בקר דיוסף³⁰ דלשם מבואר ג"כ דאור קדמאה הנ"ל נמשך בבחי' יוסף ודוד אתקין ליי חופאה³¹

בעניין "בוקר יוסף", שכן שם מוסבר גם שהאור הקדמון הנזכר לעיל נמשך בבחינת יוסף, ודוד התקין לו חופה,

הזהר שם מדבר על שני "בקרים": של אברהם ושל יוסף. האור של בוקר של יוסף התפשט "מקצה העולם ועד קצהו" — הביטוי ששימש לעיל לתיאור האור הקדמון — עד שהעולמות התחתונים לא יכלו לשאת אותו. לכן דוד, המייצג את מלכות, עשה לו חופה שכיסתה אותו ואפשרה לעולמות שמתחתיו להתקיים. בהערה של קה"ת מוצע שהכוונה בטקסט עשויה להיות לקטע שנדפס בביאורי הזהר של אדמו"ר האמצעי.

כמ"ש בקר אערך לך ואצפה.³² והוא ענין וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה³³ והמ"י.

כמו שכתוב: "בבוקר אערוך לך ואצפה". וזהו ענין "וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה". והמבין יבין.

הזהר מפרש כך את הפסוק של דוד: "הבוקר" הוא בוקר של יוסף, "אערוך" פירושו לסדר את האור שלו, ואת "ואצפה" — שפירושו הרגיל "ואשקף" — הוא קורא במשמעות של ציפוי, כפי שצופה ארון הברית בזהב. וזהו, אומר הטקסט, "וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה": האור שנאסף ביוסף מובא אל המלכות; נקודה זו נותרת למבין.

ועמ"ש במ"א ע"פ וימינך מקרב חיקך כלה³⁴ דהענין שיתגלו החסדים מכיסויים יסוד דאימא כו'. ואפ"ל ג"כ דפ"י כסף הנמצא באמ"צ הם חסדים מכוסים ובארץ כנען הם חסדים מגולים:

ועיין במה שכתוב במקום אחר, על [הפסוק] "וימינך מקרב חיקך כלה", שהענין הוא שהחסדים יתגלו מתוך הכיסוי שלהם, יסוד דאימא וכו'. ואפשר לומר גם שפירוש "הכסף הנמצא בארץ מצרים" הוא החסדים המכוסים, ואילו "בארץ כנען" — החסדים המגולים.

את הפסוק "וימינך מקרב חיקך" מפרשים במקום אחר כגילוי החסדים — "וימינו" של ה' — מתוך הכיסוי שלהם, יסוד דאימא, כלומר יסוד של בינה, המכסה אותם. אפשר לקרוא זאת גם כך: הכסף "בארץ מצרים" הוא החסדים המכוסים, והכסף "בארץ כנען", במילים הבאות בפסוק, הוא החסדים המגולים.

בעבודה

אדם אינו צריך ליצור יש מאין את אהבתו לה'. האהבה הטמונה כבר נזרעה בנפש האלקית שלו, וההתבוננות, "היין" של התורה, מוציאה את ה"סוד" הזה מן העולם אל הגילוי; והאהבה המתגלה בדרך זו מגיעה למדרגה נעלית יותר מהאהבה שהשכל לבדו מוליד.

שאלות לשיחה

1. מדוע האהבה המסותרת, שההתבוננות רק מגלה, נחשבת נעלית מהאהבה שההתבוננות אכן מולידה?
2. באיזה מובן האהבה המסותרת, אף ששורשה נעלה יותר, "ירדה" למטה יותר מהאהבה הנולדת מהתבוננות?
3. מה מוסיף המשל של ספיחין על האמירה "נכנס יין יצא סוד"?
4. מדוע יוסף, שהוא יסוד, הוא ה"גנן" שבאמצעותו נזרעת האהבה המסותרת בכל יהודי?
5. כיצד הפירוש של הכסף כחסדים מכוסים ומגולים מחבר את הפסוק הפותח עם שלושת האוצרות הגנוזים?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 וילקט יוסף

נוסח נוסף (הנחה) של המאמר נדפס שם, כחלק ממאמר העוסק באחי יוסף. הערת קה"ת
הנחה אחרת בסה"מ תקס"ה ע' קצו. בתוך ד"ה להבין מ"ש באחיו של יוסף קטע המתחיל "ולתוספות ביאור". ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. קיצור באוה"ת כרך ו תתשיג, ב.

2 וילקט יוסף את כל הכסף

בשנות הרעב אסף יוסף את כל הכסף שנמצא במצרים ובכנען כתשלום עבור התבואה, והביא אותו לבית פרעה. המאמר מפרש את ה"כסף" כחסדים האלוניים שנמשכו באמצעות יוסף.

Genesis 47:14 בראשית מ"ז:יד

וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצֵא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשָׁכְרֵם אֲשֶׁר־הֵם שֹׂכְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף בֵּיתָה פְּרָעָה:

And Joseph gathered up all the money that was found in the land of Egypt, and in the land of Canaan, for the corn which they bought; and Joseph brought the money into Pharaoh's house.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית מז, יד.

3 שלש מטמוניות הטמין יוסף

בתלמוד נאמר שיוסף הטמין שלושה אוצרות במצרים: אחד נתגלה לקורח, אחד לאנטונינוס, ואחד גנוז לצדיקים לעתיד לבוא. המאמר יפרש אותם כשלושת חלקי החסד.

Pesachim 119a:11-12 פסחים קי"ט א:י"א-י"ב

אָמַר רַבִּי חֲמָא (פר) תְּנִינָא: שְׁלֹשׁ מְטֻמוֹנִיּוֹת הָטֵמִין יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם, אֶחָת נִתְּגַלָּה לְקֹרַח, וְאֶחָת נִתְּגַלָּה לְאַנְטוֹנִינוֹס בֶּן אֶסְכֵירוֹס, וְאֶחָת גְּנוּזָה לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֹא. "עוֹשֵׁר שְׁמוֹר לְבַעֲלֵי לְרַעְתּוֹ", אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: זוֹ עֲשׂוֹר שֶׁל קֶרַח. (שְׁנָאֵמַר): "וְאֵת כָּל הַיָּקוֹם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם", אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר: זֶה מְמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו. אָמַר רַבִּי לִוִּי: מִשְׁאֵי שֶׁל מְאוֹת פְּרָדוֹת לְכִנּוֹת הָיוּ מִפְּתָחוֹת בֵּית גְּנוּזֵי שֶׁל קֶרַח, וְכוּלְהוֹ אֶקְלִידִי וְקְלִיפִי דְגִלְדָּא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים קיט, א.

4 אור זרוע לצדיק

"אור זרוע לצדיק, ולישרי לב שמחה". המאמר מפרש את האור ה"זרוע" כאור הקדמון הגנוז לצדיקים.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צז, יא.

5 אור קדמא דהוה נהיר

הערת קה"ת מפנה לעמוד זה בווהר על פרשת תרומה, העוסק באור הקדמון (אור קדמא). הדבר שייך לדיון בווהר על האור ה"זרוע לצדיקים", שאותו מצטט המאמר בפסקה 5.

Zohar II, 166b זח"ב קסו, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב קסו, ב. וראה לקו"ת ברכה ק, א.

6 דהוה נהיר מסייפי עלמא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה זח"א מה, סע"ב.

7 מסייפי עלמא עד סייפי עלמא

הערת קה"ת מפנה לקטע זה בווהר, העוסק באור הראשון שהאיר "מסוף העולם ועד סופו". המאמר משתמש בביטוי כדי לתאר את האור הקדמון לפני שנגנז.

Zohar, Bereshit 70:139-148 ספר הזהר, בראשית ע':קל"ט-קמ"ח

AND GOD SAW THE LIGHT AND DIVIDED. Said R. Isaac: 'This implies, as we have explained, that he foresaw the works of the wicked and stored the light away.' R. Abba said: 'He saw its radiance flashing from one end of the world to the other, and concluded that it was better to store it away in order that sinners might not have the benefit of it

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 2

8 בעבודת — ב' בחי' ומדרגות באהבת ה'

על פי ההערה, ההבחנה הזאת בין שתי מדרגות באהבת ה' מוסכרת שם.

הערת קה"ת

נתבאר בלקו"ש חט"ו ע' 403.

9 לפי שכלו יהולל איש

"אדם משתבח לפי שכלו". המאמר מביא את הפסוק כדי להראות שמידותיו של האדם נובעות מהכנתו.

Proverbs 12:8 משלי י"ב:ח

לְפִי־שְׁכָלוֹ יִהְיֶה־אִישׁ וְנִעְוָה־לֵב יִהְיֶה לְבוֹז:

A man shall be commended according to his intelligence; But he that is of a distorted understanding shall be despised

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יב, ח.

פסקה 3

10 כמ"ש בתניא

בתניא, פרק מ"ד, מדובר באהבת ה' המסותרת בכל נפש יהודית כירושה מן האבות. המאמר מביא זאת כמקור לאהבה מסותרת זו וליציאתה לגילוי באמצעות התבוננות.

הערת קה"ת

פרק מד.

11 בנפש

בכתב ידו של הצמח צדק כתוב "בנפשו", ואילו בנוסח הנדפס מופיעה הצורה המקוצרת "בנפשו".

הערת קה"ת

בגוכתי"ק מהצ"צ: בנפשו.

פסקה 4

12 נכנס יין יצא סוד

התלמוד מלמד שכאשר היין נכנס, סודות יוצאים. המאמר מפרש את ה"יין" כהתבוננות, ואת ה"סוד" כאהבה הנסתרת שהיא מעוררת.

Eruvin 65a:19-20 עירובין ס"ה א:י"ט-כ'

אמר רבי חייא: כל המתנישב ביינו — יש בו דעת שבקעים וקנים. "יין" ניתן בשבקים אותיות, ו"סוד" ניתן בשבקים אותיות. נכנס יין — יצא סוד. אמר רבי חנין: לא נברא יין אלא לנחם אכלים ולשלם שָׁכָר לְרַשְׁעִים, שְׁנֵאמַר: "תנו שכר לאובד וגו'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Sanhedrin 38a:3-4 סנהדרין ל"ח א:ג-ד'

אמר להם: בניי, קוצים אתם מטילין לי בעיניי? אמר לו רבי חייא: רבי, אל ירע בעיניך. "יין" ניתן בשבקים אותיות, ו"סוד" ניתן בשבקים אותיות. נכנס יין — יצא סוד. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא, ואמרי לה אמר רב חסדא: דרש מרי בר מר, מאי דכתיב: "וישקד הי על הרעה ויביאקה עלינו כי צדיק הי אלקינו?" משום דצדיק הי — "וישקד הי על הרעה ויביאקה עלינו?" אין, צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שהקדים גלות צדקהו ועוד גלות יכניה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar III, 39a זח"ג לט, א

הערת קה"ת

עירובין סה, א. סנהדרין לח, א. זח"ג לט, א. מד, ג.

13 מעלת ומדרגת אהבה זו המסותרת

תניא, פרק מג, מבחין בין יראה חיצונית ונמוכה יותר, הבאה מהתבוננות בגדולת הי' כפי שהוא ממלא כל עלמין, לבין יראה פנימית ונעלית יותר, הנובעת מהאלקות הפנימית שבעולמות; לאחר מכן הוא מדרג בדומה לכך שתי אהבות: אהבה רבה, אהבה של תענוג הבאה מלמעלה במתנה, ואהבת עולם, הנובעת מהתבוננות. ההערה מפנה לשם לעניין מעלת האהבה המסותרת על האהבה שנוולדת מן ההתבוננות.

Tanya, Likkutei Amarim 43:6 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים מ"ג:ו'

והנה, באהבה יש גם כן שתי מדרגות: "אהבה רבה" ו"אהבת עולם", "אהבה רבה" — היא "אהבה בתענוגים", והיא שלהבת העולה מאליה, וקאה מלמעלה בבחינת מתנה למי שהוא שלם ביראה, כנודע על מאמר רבותינו וקורנים לברכה: "דרךכו של איש לחזר אחר אשה", שאהבה נקראת "איש" ו"זכר", כמו שכתוב: "זכר חסדו", ו"אשה" — נקראת הי', כנודע; ובלי קדימת היראה, אי אפשר להגיע לאהבה רבה זו, כי אהבה זו היא מבחינת אצילות, דלית תמן קיצוץ ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פמ"ג. הוספה לקונטרס העבודה ע' 51.

14 וכמ"ש בתניא

המאמר מצטט כאן את התניא לעניין ההוראה שהאהבה המסותרת, לאחר שהיא מתגלה, נקראת אהבה רבה ונעלית מאהבת עולם, שמקורה בהתבוננות.

הערת קה"ת

פמ"ד.

15 אור זרוע לצדיק

"אור זרוע לצדיק". המאמר מזהה כעת את האור הזרוע הזה עם אהבה רבה הנסתרת, הגנוזה ביוסף ונורעת בכל יהודי.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זרוע לצדיק ולְיִשְׁרָאֵל שְׂמֵחָה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 והנה בחי' . . שגנו לצדיקים

ההערה מפנה לשם לקטע זה על מדרגת יוסף כאהבה רבה המסותרת ועל האור שגנו לצדיקים.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' דברים ע' לב.

17 וחסדי מאתך לא ימוש

"כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה, וחסדי מאתך לא ימוש". המאמר רואה בחסד שאינו פוסק הזה את המקור לאהבה רבה, לאהבה שלמעלה מן השכל.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י'

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרמך הי

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה נד, י'.

פסקה 5

18 גנתא לא עאל ב"י גנא

הזהר למד ששם שיש לשמור על הגן, לעדור אותו, להשקותו ולגוום אותו, כך יש לטפח גם את כנסת ישראל. המאמר מפרש טיפוח זה כעבודת הבירור הנעשית באמצעות יוסף.

Zohar II, 4a זח"ב ד, א

הערת קה"ת

ראה זח"ב ד, א. ביאורו"ז להצ"צ כרך ב ע' תתריז. תתכ ואילך. אוה"ת נ"ך ע' שצא. שמבאר שם באריכות. בלקו"ת נצבים נא, א. שה"ש לג, ג. מציין לכאן.

19 ופי' גנתא . . שהוא ראשית הקו . . בחי' מלי

הצמח צדק מסביר: מכיוון שהקו נמשך ממלכות אין סוף, עבודת הי' היא להמשיך אור נוסף מאור אין סוף, ממדרגה שלמעלה מהקו, באמצעות אתכפיה, הכנעת הסטרא אחרא, ובאמצעות "סור מרע ועשה טוב".

הערת קה"ת

פסוקה 7

25 אור זרוע

"אור זרוע לצדיק". המאמר מחיל את המילה "זרוע" הן על ההמשכות הנמשכות לגן העליון והן על האהבה הנסתר שנוצרה בנפש לפני זמן רב.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 בענין האהבה המסותרת

לפי ההערה, הקטע הזה על האהבה המסותרת מצוטט שם.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרג.

פסוקה 8

27 וזהו ענין וילקט יוסף . . שכולם נמשכים בבחי' יוסף

בלקוטי תורה על ראה נאמר שכל המשכת האלוקות וההתגלות שלה בנבראים נעשית באמצעות נשמת יוסף, "הצדיק העליון", המחבר את המשפיע עם המקבל וממשיך את השפע מלמעלה למטה; ואילו בנימין, "הצדיק התחתון", מעלה את הנבראים כלפי מעלה. זהו התפקיד שהמאמר מייחס כאן ליוסף.

הערת קה"ת

בלקו"ת ראה כה, ד: והיינו שכל ההמשכות וגילוי אלקות בנבראים הוא ע"י נשמת יוסף.

28 שלש מטמוניות הטמין יוסף

הגמרא אומרת שיוסף הסתיר שלושה אוצרות: אחד התגלה לקורח, אחד לאנטונינוס, ואחד גנוז לצדיקים לעתיד לבוא. כאן הם שלושת השלישים של חסד, כשהשליש העליון מכוסה עד לעתיד לבוא.

Pesachim 119a:11-12 פסחים קי"ט א:י"א-י"ב

אמר רבי חמא (בר) חנינא: שלש מטמוניות הטמין יוסף במצרים, אחת נתגלה לקרח, ואחת נתגלה לאנטונינוס בן אסירוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבא. "עושר שמור לבקליו לרעתו", אמר רבי שמעון בן לקיש: זו עשרו של קרח. (שנאמר:) "ואת כל היום אשר ברגליהם", אמר רבי אלקעזר: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. אמר רבי לוי: משאוי שלש מאות פרוטות לבנות היו מפתחות בית גנזיו של קרח, וכולהו אקלידי וקליפי דגלדא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

29 אור זרוע לצדיק

"אור זרוע לצדיק". כאן האור הזרוע הוא השליש העליון והנסתר של חסד, האור הקדמון שנגזר לצדיקים.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 ועמ"ש בזהו בלק (ד' ר"ד) בענין בקר דיוסף

ההערה מציעה שההפניה שבטקסט לזוהר על בלק (דף 204) מתכוונת אולי

"ור"ל דלפי שהקו הוא נמשך מבחי' מל' דא"ס ע"כ העבודה היא להמשיך תוספת אור מאור א"ס מבחי' עליונה שלמעלה מהקו, והיינו ע"י אתכפיא וסומע"ט כו" — ביאוה"ז להצ"צ כרך ב' ע' תתריז.

20 ע' במק"מ . . בשם הרח"ו

הצמח צדק מצטט את אותו הקטע: זוהר בפרשת בא (35a) מדבר על "צדיק אחד שזרע בגן בהסתר", ומקדש מלך מסביר שם בשם רבי חיים ויטאל שצדיק זה הוא יסוד דאדם קדמון, הזורע בגן — המלכות הנסתרית בתוכו.

הערת קה"ת

"ועיין בזה פ' בא דל"ה ע"א בחד צדיק כו' דזרע בגנתא בטמירו, ואיתא במק"מ שם בשם הרח"ו חד צדיק היינו יסוד דא"ק דזרע בגנתא במל' הנעלמת בו כו" — ביאוה"ז להצ"צ כרך ב' ע' תתריט.

21 בחד צדיק כו'. דזרע בגנתא

בזוהר על בא מדובר על "צדיק אחד שזרע בגן" בהסתר. כפי שהצמח צדק מצטט אותו, במקדש מלך מוסבר בשם רבי חיים ויטאל שצדיק זה הוא יסוד דאדם קדמון, הזורע במלכות הגנוזה בתוכו.

Zohar, Bo 3:55-70 ספר זוהר, בא ג:נ"ה-ע'

22 וכמארז"ל מה הגן

הזוהר מלמד שכשם שיש לשמור על הגן, לעדור אותו, להשקותו ולגוזם אותו, כך יש לטפח גם את כנסת ישראל. המאמר מפרש טיפוח זה כעבודת הבריור הנעשית באמצעות יוסף.

Zohar II, 4a זח"ב ד, א

הערת קה"ת

ראה זח"ב ד, א מה הגן הזה צריך לשמור לעדור ולהשקות . . כך ישראל.

23

בזוהר על תרומה נלמד שה' זרע את האור הזה בגן עדן שלו באמצעות הצדיק, הגנן, שזרע אותו כ"זריעה של אמת", ואף שבזמן הגלות הגנן אינו נכנס לגן, האור, הנזרע ללא הרף, ממשיך להניב פירות ולזרוע את עצמו כפי שהיה בתחילה. המאמר בונה את דימוי הזריעה והצמיחה שלאחריה על הקטע הזה.

Zohar, Terumah 74:734-76:742 ספר זוהר, תרומה ע"ד:תשל"ד-ע"ו:תשמ"ב

It was this light that the Holy One sowed in the Garden of Eden, and through the agency of the Righteous, who is the Gardener of the Garden, He set it in rows; and He took it and sowed it as the seed of truth in rows in the Garden, where it grew, multiplied, and brought forth fruit which has nourished the world, as it is written: "A light sown to the righteous" (Ps. 97, 11)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 6

24 הנק' ספיחין

בלקוטי תורה לחג הסוכות מוסבר שבתפילה יש לעורר את האהבה הטבעית שבלב, בירושה מחסדו של אברהם, בדומה לאש שמן השמים שאכלה את הקרבנות שעל המזבח החיצון. שם מפנים בחזרה למאמר הזה "בעניין הספיחין, שהוא כמו עניין הרוח שהוא משייר בה".

הערת קה"ת

נתבאר בפרדס סוף ש"ח. בלקו"ת סוכות עז, ד מציין לכאן "בענין הספיחין שזהו כענין רוחא דשביק בה כו".

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עד, יא. לקו"ת במדבר יח, ד. באוה"ת ויגש כרן ו תתשיג, ב נמצא קיצור: (קיצור לד"ה וילקט יוסף שבתו"א) קיצור. יש ב' אהבה הנמשכ' ממהשכל והיא הולדה חדש' ויש אהבת הנמשכת רק מהעלם אל הגלוי ע"י שכל ואינה הוי' חדשה כי היתה מסותרת רק שכלנו יין יצא סוד. ויש ב' בחי' אלו למעלה בארץ עליונ' הנק' גנת' בחי' זריעה ובחי' ספיחים, והכל נמשך ע"י גננא יוסף הצדיק וזהו אור ורוע לצדיק אור קדמא' דגנין כו' והיינו ויילקט יוסף את כל הכסף ג' מטמוני' הטמין שהחסד מתחלק לג' פרקין ופ"ע יתגלה לע"ל.

וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים...

לקטע המודפס בחיבור זה.

הערת קה"ת

אולי הכוונה להנדפס בביאווה"ז לאדה"א קט, ב. וראה באוה"ת פ' בהעלותך ע' שמג ואילך.

31 ודוד אתקין ל" חופאה

הוזהר על פרשת בלק מדבר על "בוקרו של יוסף", שאורו התפשט מקצה העולם ועד קצהו, עד שהעולמות התחתונים לא יכלו לשאת אותו, ועל דוד שצעה לו חופה כדי לכתסור. הוזהר דורש את המילה "ואצפה" בפסוק "בבוקר אערך לך ואצפה" במשמעות "אכסה". המאמר מביא זאת כדי להרחיק שהאיר הקדמון נמשך באמצעות יוסף ומתקבל במלכות.

Zohar, Balak 33:354-34:363 ספר הזהר, בלק ל"ג:שנ"ד-ל"ד:שס"ג

Hence grades were evolved and lights were wrapped in one another until they reached this “morning of Joseph”, which was a substratum to all the higher lights. And since all the higher lights converge on it, its brightness goes forth from one end of the world to the other, so that the worlds below cannot endure. David therefore came and prepared this lamp as a covering to this “morning of Joseph”, so as to preserve the lower worlds, and therefore he said, “I will prepare ...”the morning for thee and

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

32 בקר אערך לך ואצפה

פסוקו של דוד: "בבוקר אערך [את תפילתי] לפניך ואצפה". בעקבות הזוהר, המאמר מפרש אותו כך שדוד הכין כיסוי ל"בוקר של יוסף", הוא האור הקדמון.

Psalms 5:4 תהילים ה:ד

ה' בָּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי בָּקָר אֶעֱרֶךְ-לָךְ וְאַצְפֶּה:

O L-RD, in the morning shalt Thou hear my voice; In the morning will I order my prayer unto Thee, and will look
forward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה

יוסף אסף את כל הכסף שנמצא במצרים ובכנען כתשלום תמורת התבואה, והביא אותו לבית פרעה. המאמר מפרש את הכסף כחסדים, המכוסים והגלויים, ואת בית פרעה כמלכות.

Genesis 47:14 בראשית מ"ז:יד

וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשָׂכָר אֲשֶׁר־הֵם שִׁכְּרִים וַיֵּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף בֵּיתָה פַּרְעֹה׃

And Joseph gathered up all the money that was found in the land of Egypt, and in the land of Canaan, for the corn which they bought; and Joseph brought the money into Pharaoh's .house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 ע"פ וימינך מקרב חיקך כלה

בעל המזמור שואל מדוע ה' מושך את יד ימינו לאחור, אל חיקו. בעקבות הביאור לכך בלקוטי תורה, המאמר מפרש את יד ימין כחסדים, שעתידים להתגלות מתוך כיסוים.

Psalms 74:11 תהילים ע"ד:יא

למה תשיב ידך וימינך מקרב חיקך כלה:

Why withdrawest Thou Thy hand, even Thy right hand?
 .Draw it out of Thy bosom and consume them

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מזים חנינמי ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayigash/2/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק